

Trawsnewid Addysg, Trawsnewid Bywydau

Transforming Education, Transforming Lives

*Trawsnewid Addysg, Trawsnewid Bywydau
Transforming Education, Transforming Lives*

www.uwtsd.ac.uk

Astudiaethau Proffesiynol ac
Addysgeg: Arwain y Dysgu: beth,
sut a pham ydw i'n dysgu?

ECAD4017

Ieithoedd, Llafar a Chyfathrebu
Darlith 3 ~ Ysgrifennu

Trosolwg o'r gyfres o ddarlithoedd

Rhan
1

- Llafar
- Syniadau

Rhan
2

- Darllen
- Syniadau

Rhan
3

- Ysgrifennu
- Syniadau

Nod y ddarlith

codi eich ymwybyddiaeth am adnoddau i gefnogi ein dysgwyr;

ystyried pwysigrwydd modelu yn y dosbarth;

ystyried sut i ddefnyddio llenyddiaeth wrth ddatblygu sgiliau ysgrifennu;

ystyried sut i ddatblygu sgiliau ysgrifennu y disgyblion.

Cwricwlwm i Gymru

Mae'r adran ieithoedd, llythrennedd a chyfathrebu o'r Cwricwlwm 2022 wedi ei rannu i bedwar

Datganiadau o'r hyn sy'n bwysig

1

Mae ieithoedd yn ein cysylltu â'n gilydd.

2

Mae deall ieithoedd yn allweddol i ddeall y byd o'n hamgylch.

3

Mae mynegi ein hunain drwy ieithoedd yn allweddol i gyfathrebu

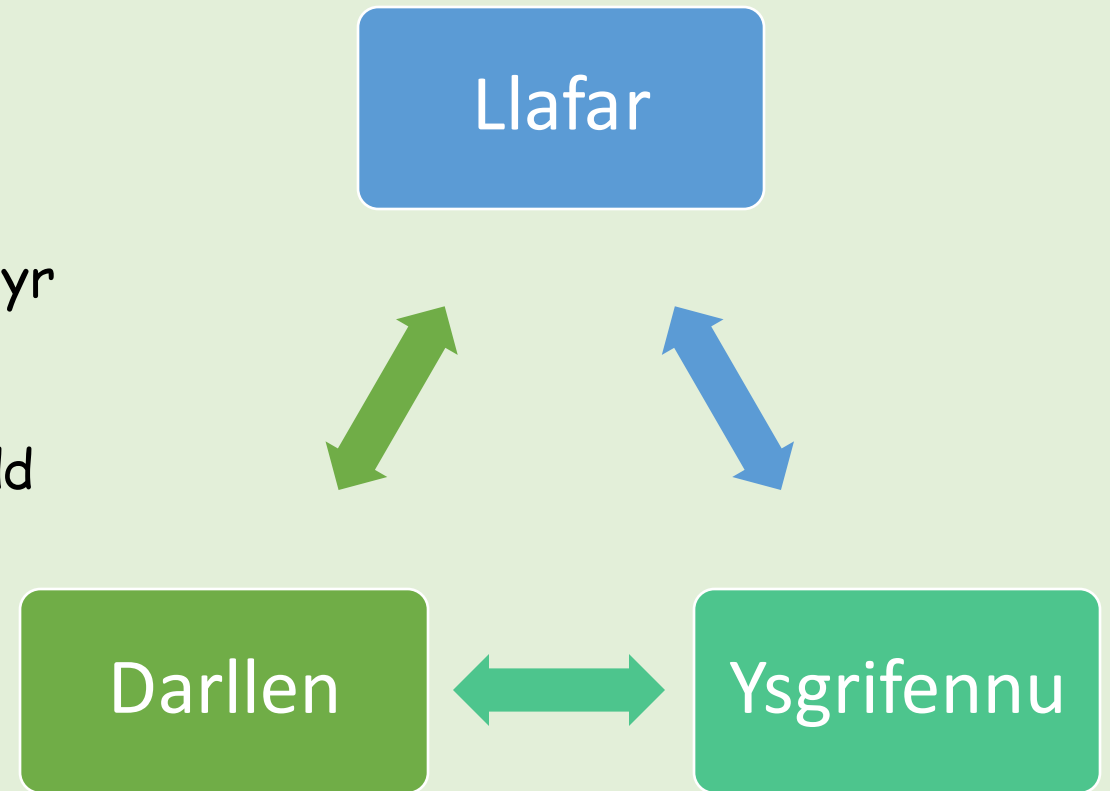
4

Mae **llenyddiaeth** yn tanio'r dychymyg ac yn ysbrydoli creadigrwydd.

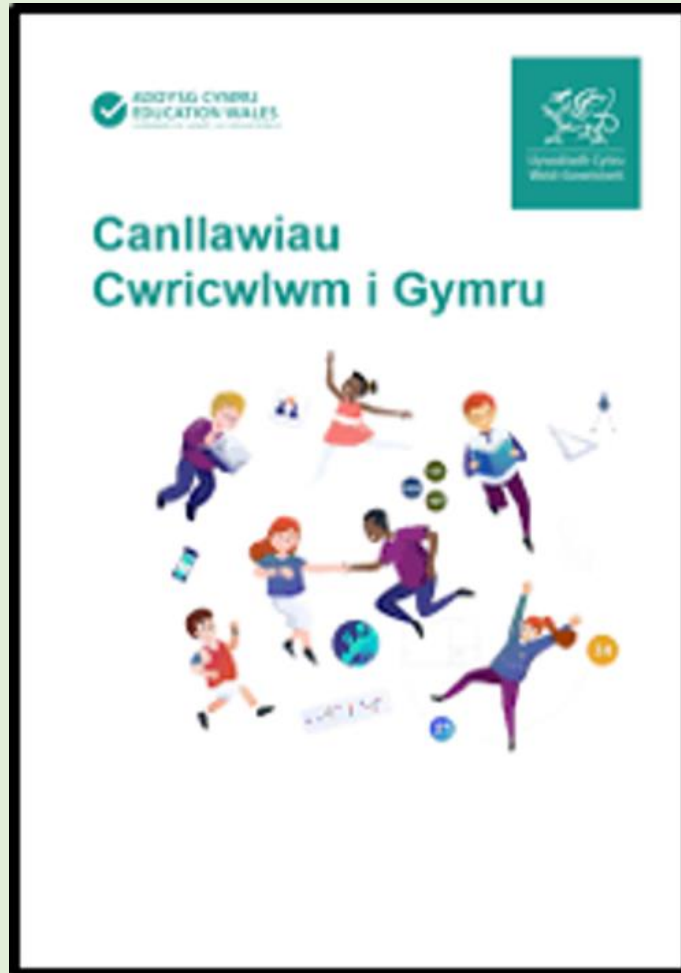
Dylid ystyried yn holistaidd y pedwar datganiad sy'n nodi'r hyn sy'n bwysig yn y maes hwn. Golyga hyn y dylid archwilio gwahanol ieithoedd mewn perthynas â'i gilydd, yn ogystal â sgiliau gwrando, siarad, darllen ac **ysgrifennu**. Golyga hyn hefyd y dylid ystyried dysgu am a thrwy lenyddiaeth fel rhywbeth sy'n cyfrannu at holl agweddau dysgu am ieithoedd. Mae'r datganiadau yn cefnogi a chadarnhau'i gilydd. Gyda'i gilydd maen nhw'n cyfrannu at wireddu pedwar diben y cwricwlwm.

Llywodraeth Cymru (2020) Canllawniau Cwricwlwm i Gymru. Ar gael ar: <https://hwb.gov.wales/api/storage/e5aad94a-d71a-471d-a869-6fa8bde9837e/canllawiau-cwricwlwm-i-gymru-070220.docx> Gymru

Er mwyn gwneud cynnydd, mae angen dulliau addysgu da ar ddysgwyr sy'n cynnwys modelu ysgrifennu, cyfleoedd rheolaidd i ddatblygu eu sgiliau, ac arfer asesu effeithiol sy'n caniatáu iddyn nhw ddeall y ffyrdd gorau o wella eu gwaith. Yn y pen draw, bydd yr agweddau mecanyddol ar ysgrifennu, megis sillafu ac atalnodi, yn dod yn ail natur i awdur effeithiol, a bydd yn gallu rhoi ei holl sylw i arbrofi gydag iaith a ffurf er mwyn denu sylw ac addysgu ei ddarllenwr.

Datblygu sgiliau ysgrifennu

Mae iaith yn cael ei
ddysgu orau pan
fydd wedi'i
gwreiddio mewn
cyd-destun.

Y cam cyntaf

Sgiliau echyddol

BRAS

MANWL

Edafu

Jig-sos

Paentio ar raddfa fawr yn yr awyr agored gyda brwshys mawr (meintiau amrywiol)

Datblygu cryfder corff uchaf drwy weithgarwch corfforol

Defnyddio siswrn

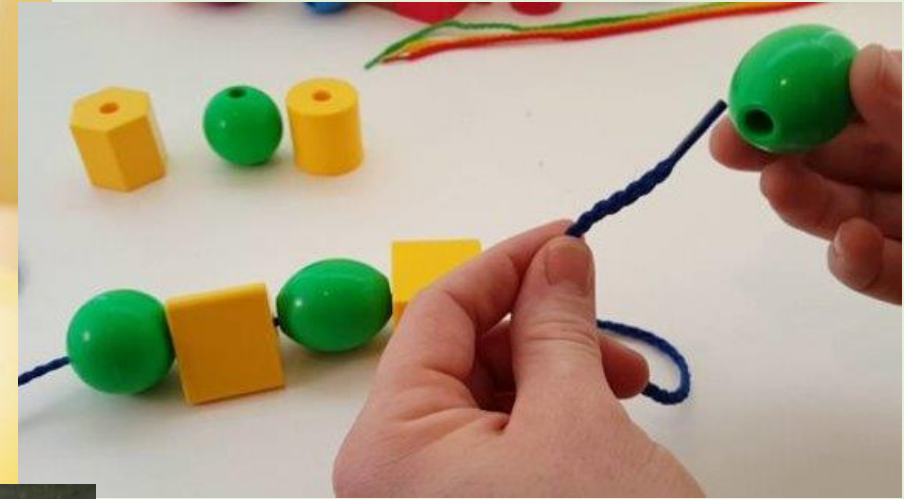
Toes

Defnyddio gwellt

Rholio teiars

Y cam cyntaf ...

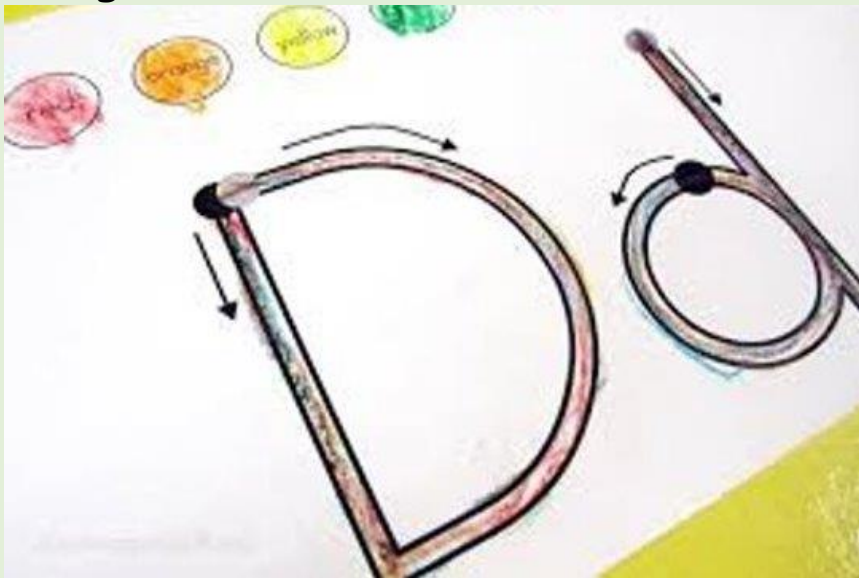
Datblygu sgiliau echddygol
(fine motor skills)...

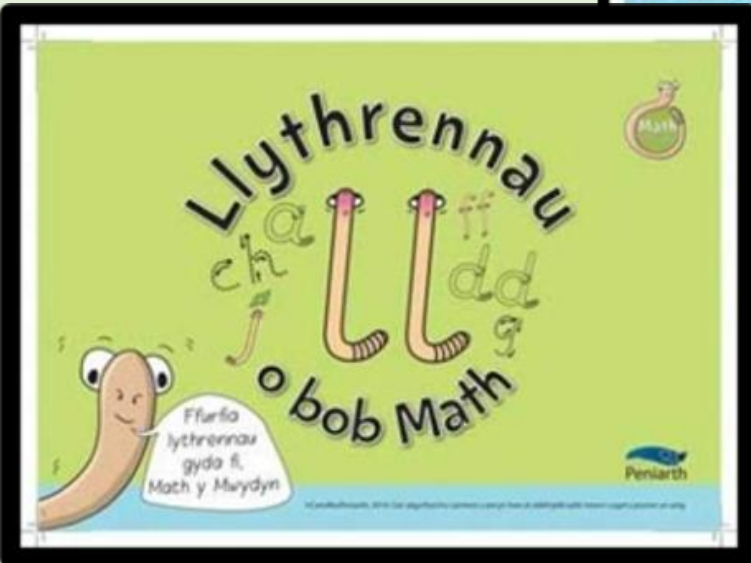
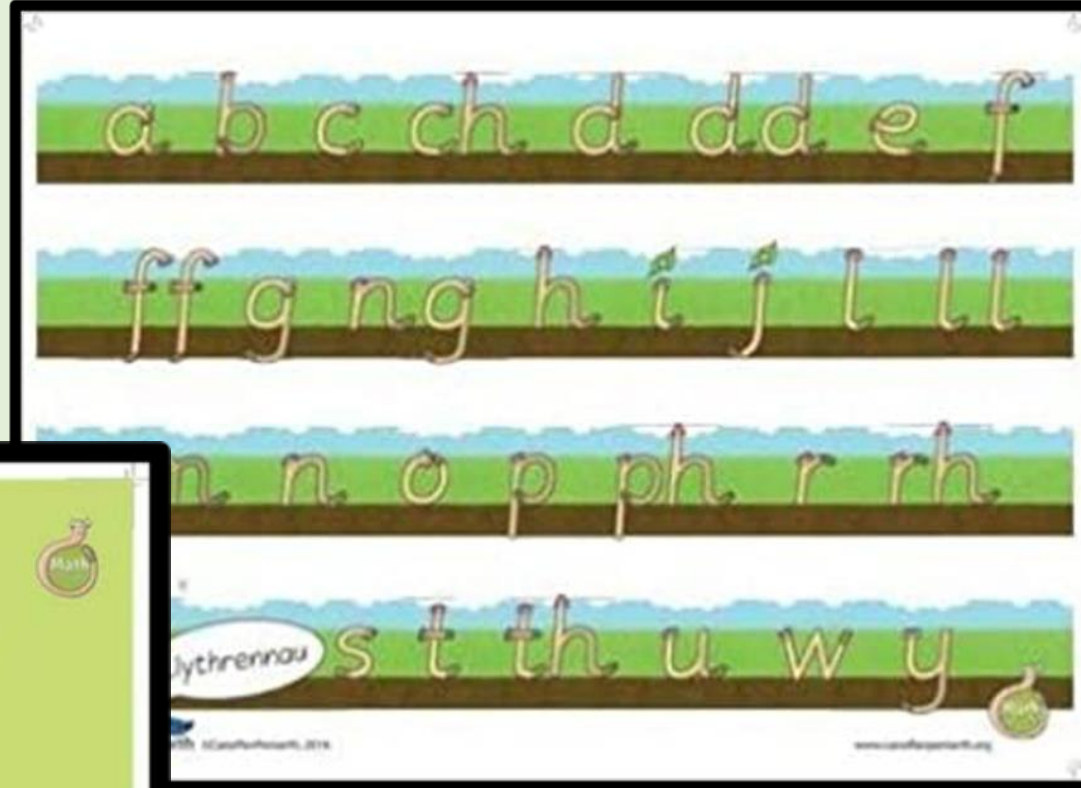
Un elfen bwysig o ddatblygu llythrennedd yw'r cyfleoedd gaiff plant ifainc i farcio, hynny yw, i greu marc ar bapur, mewn tywod, gyda phaent neu, fel babi, gyda'i fys mewn bwyd.

(Siencyn a Richards, 2010, t.167)

- gwneud marciau
- sgriblo di-eglhurhad
- sgriblo ag eglurhad
- ymgais i ysgrifennu llythrennau
- gweithio o'r chwith i'r dde

Dechrau ysgrifennu

Cam cynnydd 1

Rwy'n gallu cyfathrebu gan wneud marciau, darlunio symbolau neu ysgrifennu llythrennau a geiriau mewn amrywiaeth o gyd-destunau.

Rwy'n dechrau ffurfio llythrennau'n gywir gan afael yn briodol yn yr offer ysgrifennu.

Rwy'n dechrau ysgrifennu gan ddefnyddio geiriau ac ymadroddion cyfarwydd.

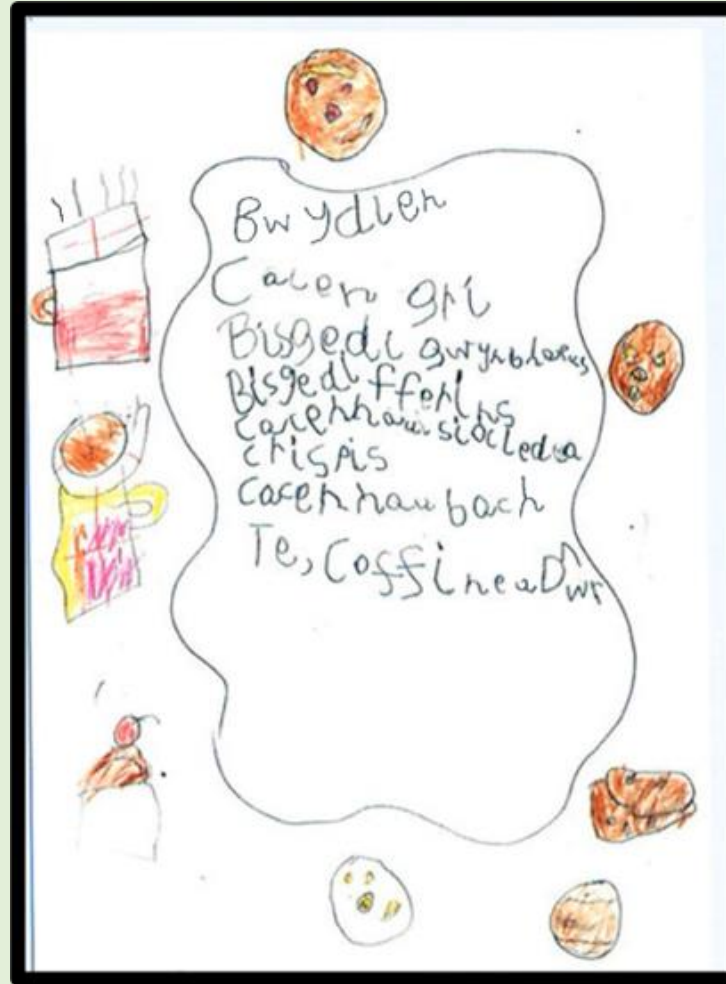
Rwy'n gallu ysgrifennu geiriau ac ymadroddion gan ddefnyddio gwybodaeth am llythrennau a'r seiniau maen nhw'n eu cynrychioli.

Dechrau ysgrifennu

ysgrifennu gan ddefnyddio model

llunio rhestrau

Cam cynnydd 1

Rwy'n gallu cyfathrebu gan wneud marciau, darlunio symbolau neu ysgrifennu llythrennau a geiriau mewn amrywiaeth o gyd-destunau.

Rwy'n dechrau ffurfio llythrennau'n gywir gan afael yn briodol yn yr offer ysgrifennu.

Rwy'n dechrau ysgrifennu gan ddefnyddio geiriau ac ymadroddion cyfarwydd.

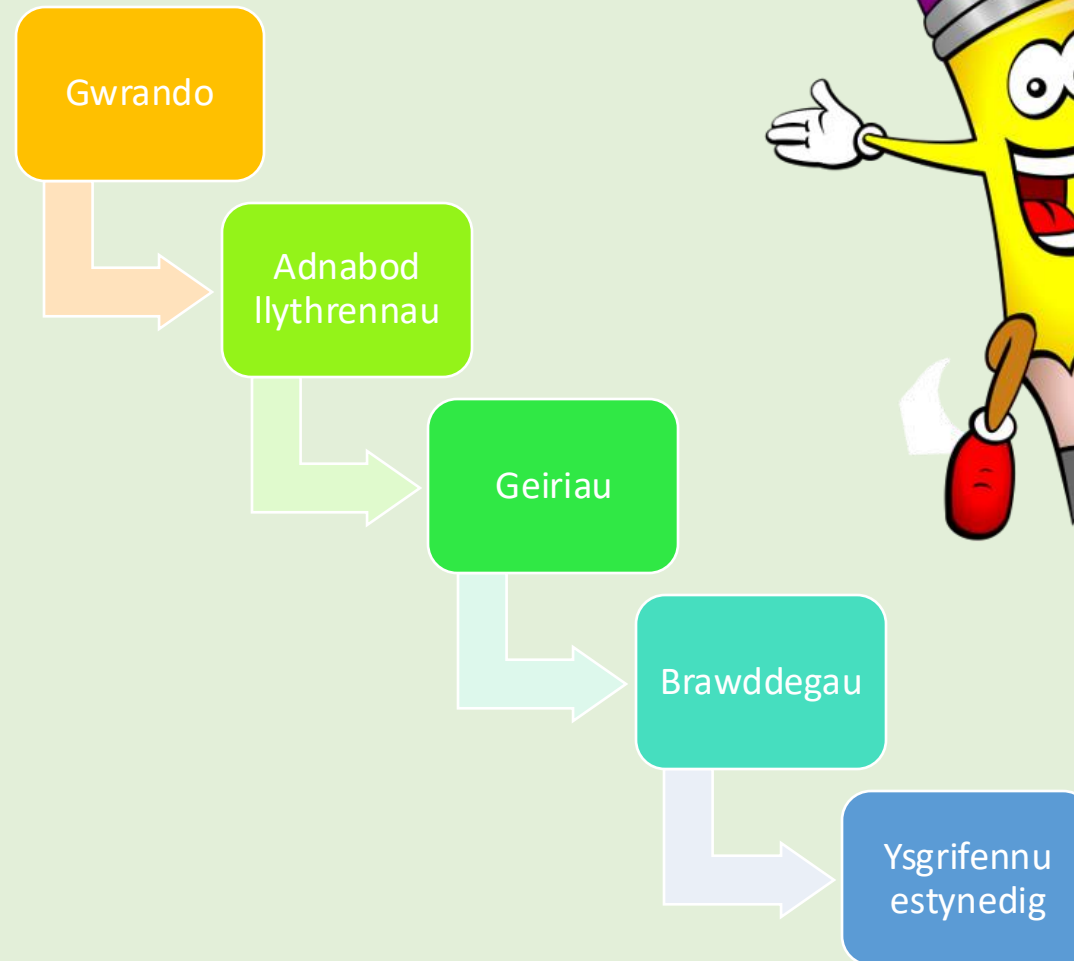
Rwy'n gallu ysgrifennu geiriau ac ymadroddion gan ddefnyddio gwybodaeth am lythrennau a'r seiniau maen nhw'n eu cynrychioli.

Achub ar bob cyfle ...

- Rhaid rhoi cyfleoedd i ddisgyblion ddatblygu eu sgiliau ysgrifennu mewn ffordd naturiol, e.e. cymryd neges ffôn / cymryd archeb mewn caffi, a.y.y.b.
- Cofiwch ei bod hi'n bwysig i weld print ym mhob rhan o'r ystafell - yn y corneli chwarae a.y.y.b.

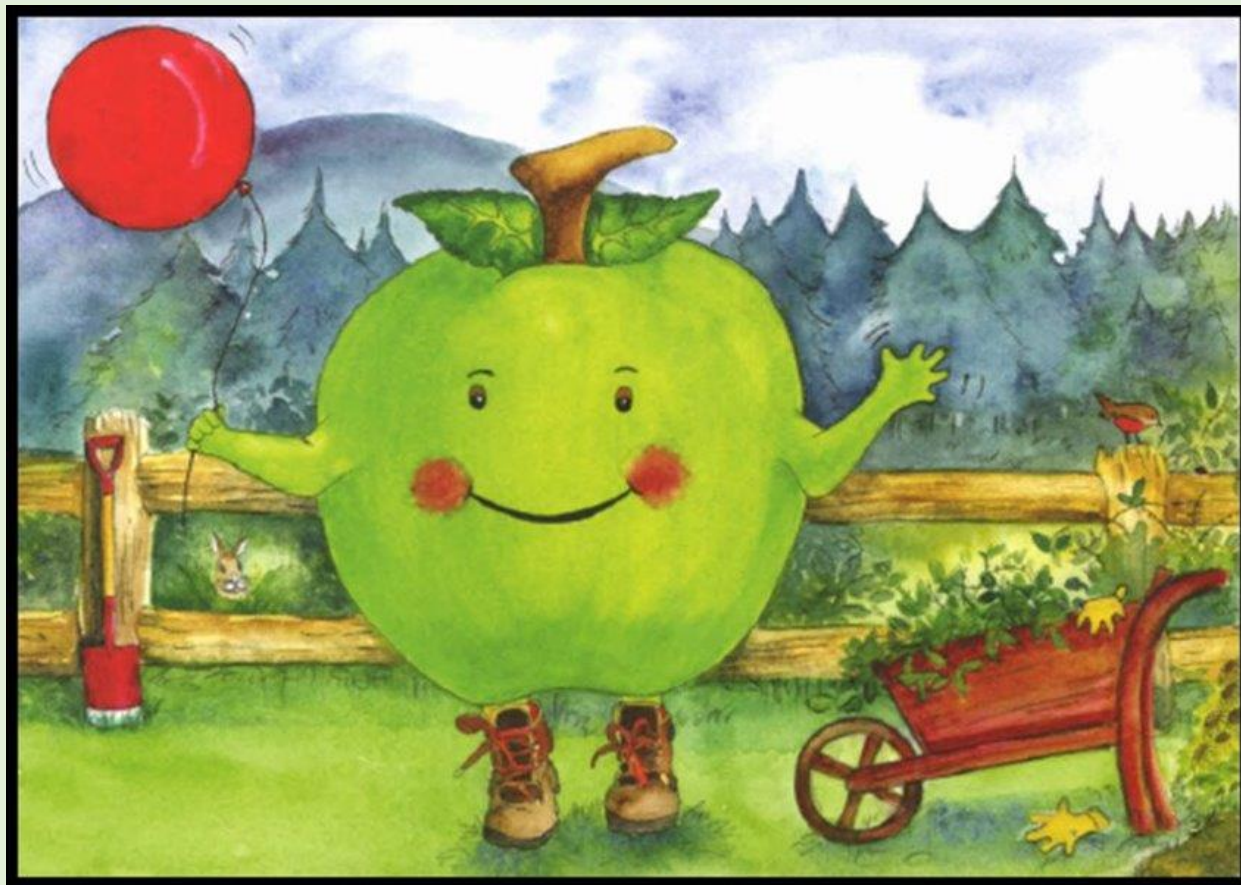

Y broses ysgrifennu ...

Dyma Aled Afal. Mae Aled
Afal yn wyrdd.

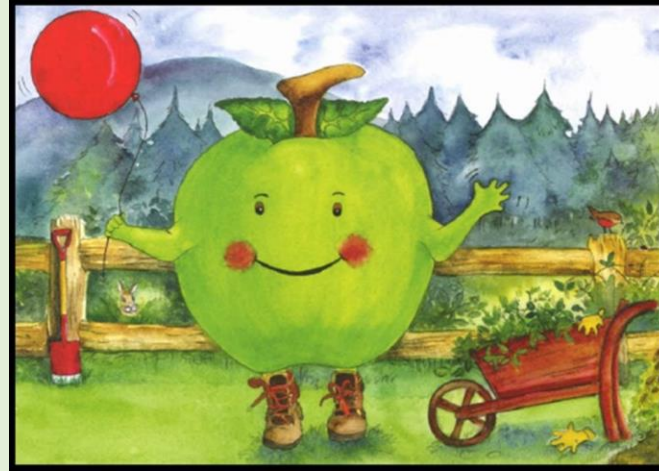
2

[Aled Afal](#)

Tasg

Ysgrifennwch y brawddegau isod gan ddilyn cynllun Aled Afal.

mae hi'n braf heddiw.
roedd hi'n stormus ddoe.
yfory dwi'n gobeithio na fydd hi'n bwrw glaw.

Dechrau ysgrifennu ...

- ymdrechion i ysgrifennu brawddegau syml
- ysgrifennu brawddegau syml gan ddefnyddio llyfrau geiriau / geiriaduron
- ysgrifennu brawddegau syml gyda phriflythrennau, atalnod llawn, gofynodau

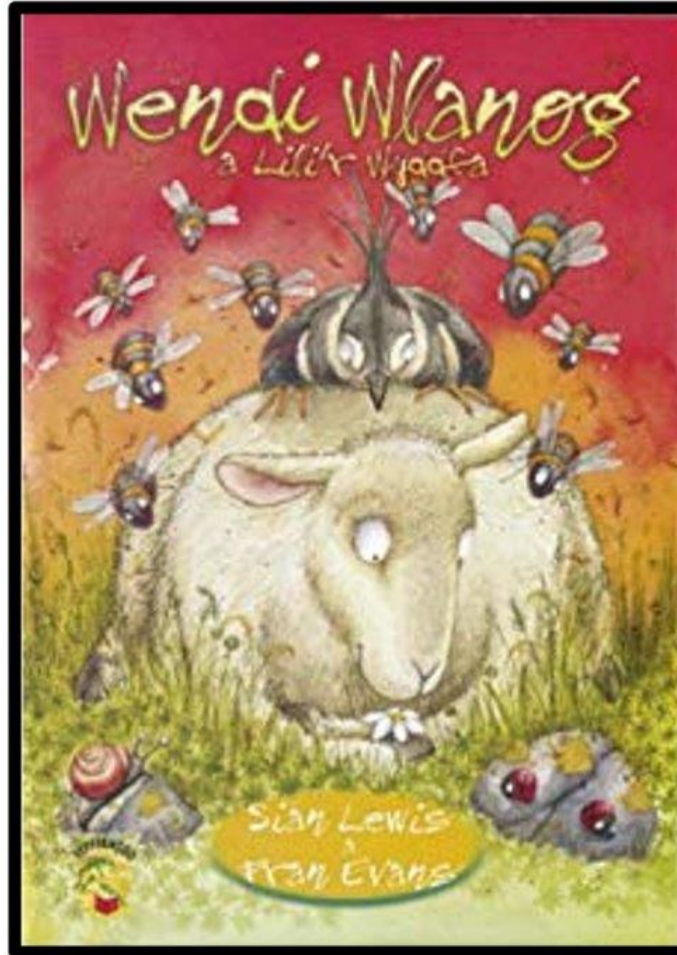
Defnyddio lluniau i ddatblygu iaith

Beth ...?

Pa liw ...?

Sawl ...?

Faint o ...?

Oes ...?

Ydy ...?

Pam ...?

Sut ...?

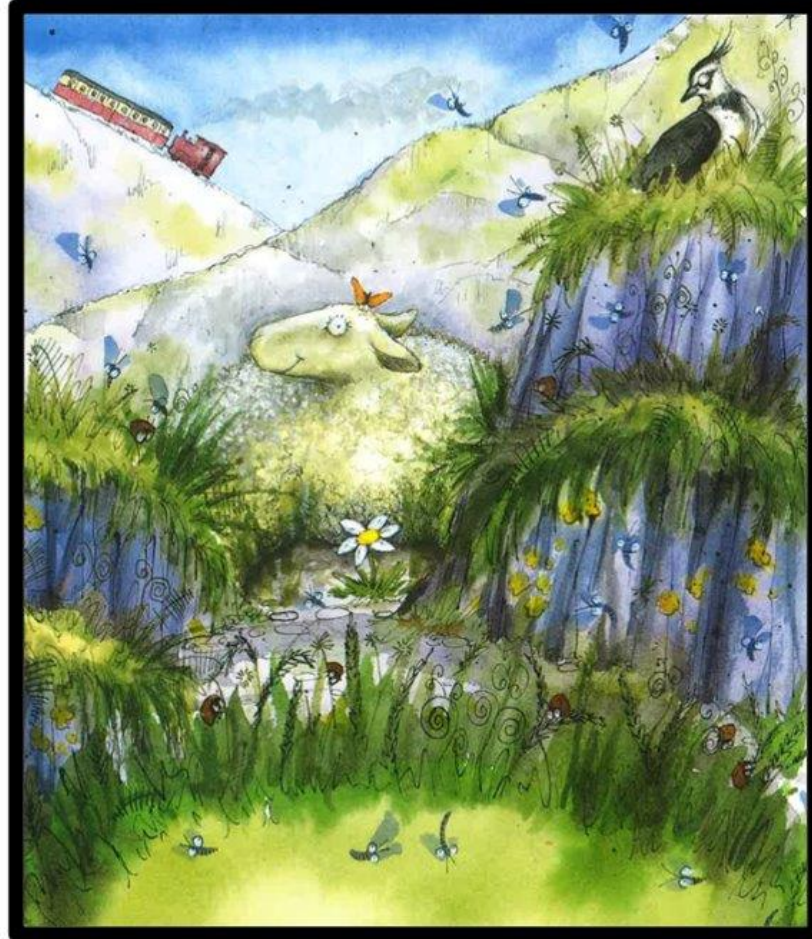
Defnyddio lluniau i ddatblygu iaith yn y dysgu sylfaen

Beth ...?

Pa liw ...?

Sawl ...?

Faint o ...?

Oes ...?

Ydy ...?

Pam ...?

Sut ...?

Llythrennau

Geiriau

Brawddegau

Ysgrifennu estynedig

Dyma Wendi Wlanog.
Mae hi'n mynd am
dro.

Cynhesu ar gyfer ysgrifennu ...

mae

melyn

coch

glas

du

Pa un sy'n wahanol?

Cynhesu ar gyfer ysgrifennu ...

Rydw i'n _____.

Gorffennwch y frawddeg.

Cynhesu ar gyfer ysgrifennu ...

Ble _____?

Gorffennwch y frawddeg.

Defnyddio lluniau i ddatblygu iaith (yn y Cyfnod Sylfaen)

Beth ...?

Pa liw ...?

Sawl ...?

Oes ...?

Ydy ...?

Pam ...?

Enwch ...

Sut ...?

Marcio ac adborth

Beth ydy pwrpas y marcio?

- Cefnogi dysgu parhaus
- Gwella'r dysgu

Sut mae marcio?

- Rhaid cysylltu'r marcio gydag amcanion y dasg
- Gellir cynnig sylwadau ar yr hyn sy'n dda a chynnig gwelliannau
- Gellir gofyn cwestiynau er mwyn annog dysgu parhaus

Pwy ddylai farcio'r dasg?

- Mae hyn yn ddibynnol ar y dasg – yr athro neu gyfoed

Pryd dylai'r dasg gael ei marcio?

- Yn y tymor byr – mor agos i'r amser gyflawnwyd y dasg (er mwyn cefnogi dysgu parhaus)

Rhoi adborth i ddysgwyr

Mae gwaith ymchwil wedi dangos bod adborth ar ffurf graddau neu farciau yn cael effaith negyddol ar ddysgu. Fodd bynnag, bydd sylwadau yn ddefnyddiol dim ond os cânt eu defnyddio i lywio gwaith pellach neu'n 'cau'r bwlch dysgu', ac os yw'r athro yn sicrhau bod 'camau nesaf' blaenorol wedi cael eu cyflawni. **Ansawdd y ddeialog** yn hytrach na maint y ddeialog sy'n hanfodol wrth roi adborth ar waith ysgrifenedig a gwaith llafar. Mae rhoi sylwadau ysgrifenedig neu sylwadau llafar i ddysgwyr hefyd yn eu helpu i ganolbwyntio ar y materion dysgu yn hytrach na cheisio dehongli marc neu radd. **Er mwyn bod yn effeithiol, dylid rhoi adborth cyn gynted â phosibl, dylai fod yn glir a dylai wneud i'r dysgwr feddwl.**

Llywodraeth Cymru (2010) Sut i ddatblygu meddwl ac asesu ar gyfer dysgu yn yr ystafell ddosbarth.

Ar gael ar: <https://hwb.gov.wales/api/storage/283b9318-dcf7-402d-b39a-67dee70efe18/sut-i-ddatblygu-meddwl-ac-asesu-ar-gyfer-dysgu-yn-yr-ystafell-ddosbarth.pdf>

Ar ôl y wers, bydd athro da yn ystyried sut aeth pethau ...

Beth ddysgodd y disgyblion heddiw?

Sut ymateb gawsoch chi gan y disgyblion?

Sut oeddwn i'n gwybod bod y disgyblion wedi deall ac wedi dysgu?

Beth roedd fy rôl i yn y wers?

Beth roedd rôl y cynorthwydd dosbarth?

Oedd fy newis o ddull(iau) addysgu yr un / y rhai mwyaf effeithiol ar gyfer y wers hon?

Beth baswn i'n newid?

Beth sy'n mynd i ddigwydd yn y wers / y gwersi nesaf?

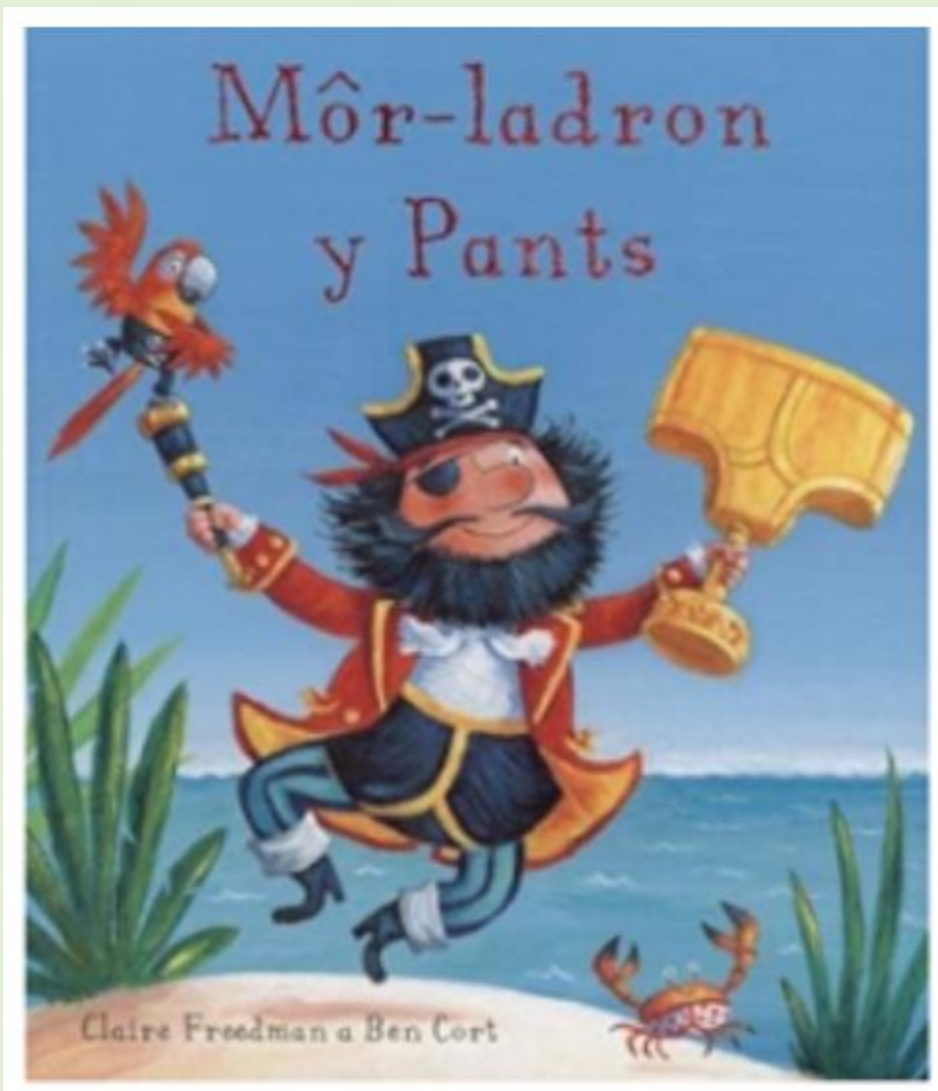
There is an emphasis on planning, being clear about the purposes and out-comes of lessons (both by teachers and students), having expectations or targets of what the impact should be, and **then continually evaluating the impact** of the teacher on the learner.

John Hattie (Tud. 39, *Visible Learning for Teachers*)

Amser stori [‘Mor Ladron y Pants’](#)

1. Meddyliwch am weithgareddau ysgrifenedig yn seiliedig ar y stori.
2. Os oedd plentyn i ysgrifennu'r stori ar ôl y sesiwn hon, sut gallai'r plentyn "addasu" ei stori?
4. Sut gallai plentyn "ymgeisio'n annibynnol" yr hyn a ddysgwyd yn y sesiwn hon?

[Fframwaith Dysgu Sylfaen](#)

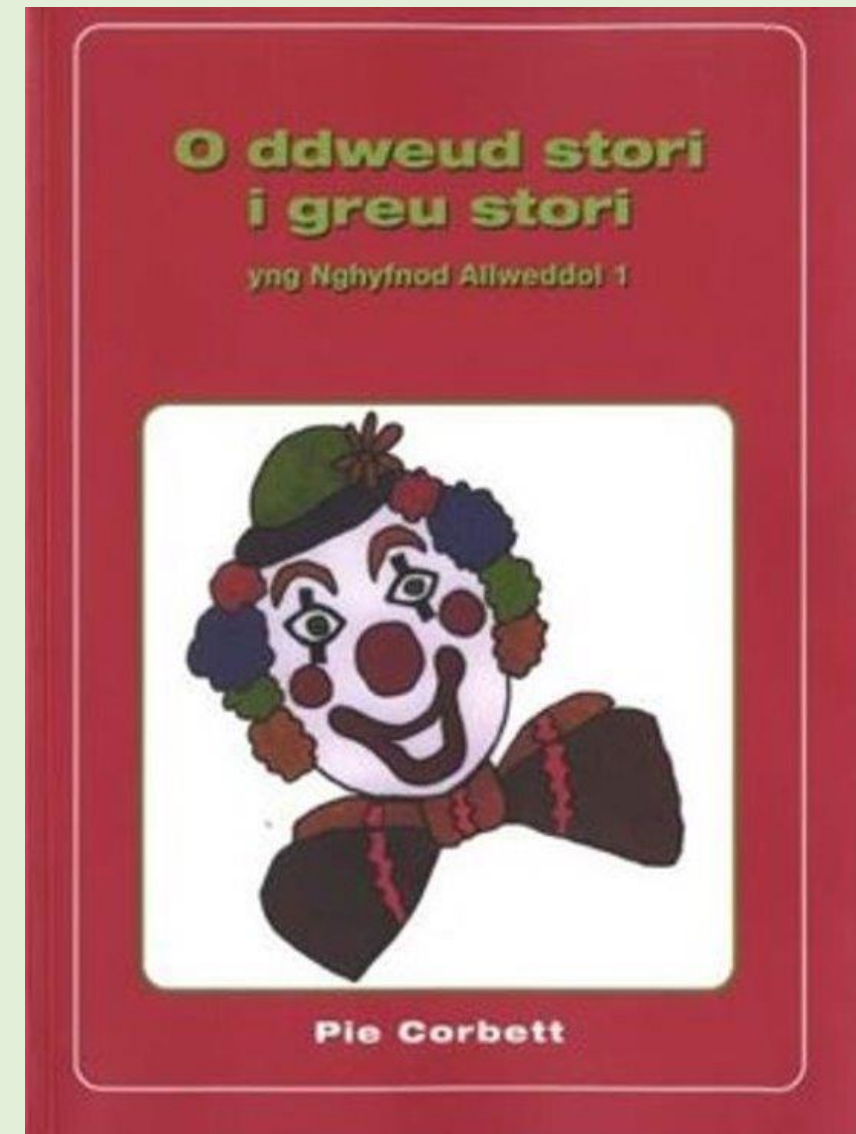
Dull Pie Corbett ... sut i addysgu'r storïau i'r plant?

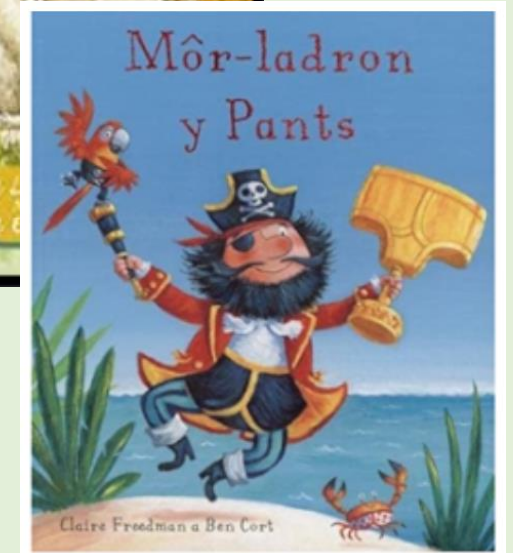
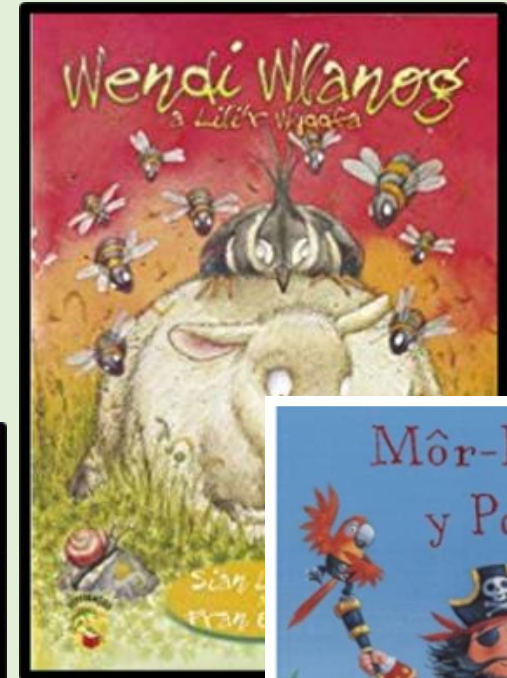
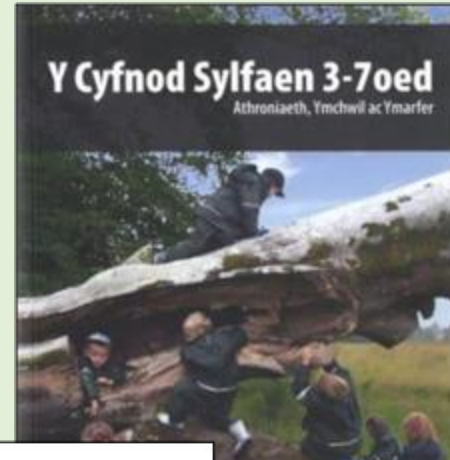
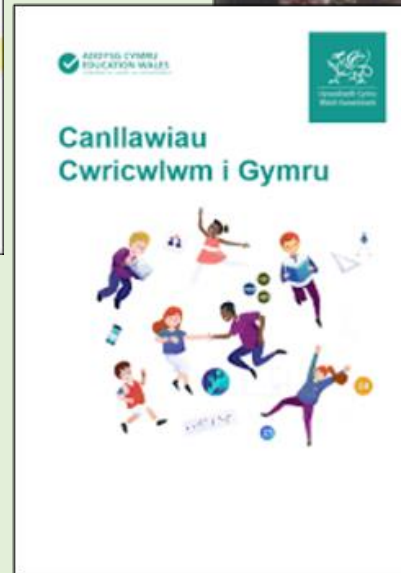
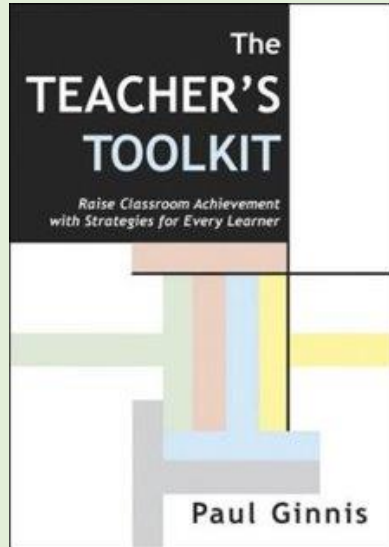
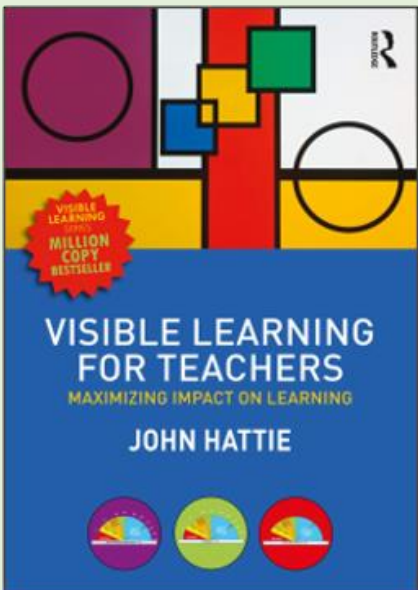
Dull Pie Corbett ... y nod

Ar ôl dysgu stôr o straeon, y nod yn y pendraw, yw bod y disgyblion yn medru **ysgrifennu'r stori** maent yn dysgu a hynny yn eu geiriau eu hunain.

Nod pellach y dull hwn yw bod disgyblion yn dysgu addasu straeon cyfarwydd ar ôl dysgu stori ar y cof. Gallan nhw wneud hyn drwy **newid manylion o'r stori**, e.e. y cymeriadau / newid safbwynt / ychwanegu gwybodaeth / newid y diwedd glo, a.y.y.b

Llyfrau a dogfennau y cyfeiriwyd atynt yn ystod y ddarlith ...

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Centre for Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

Trawsnewid Addysg, Trawsnewid Bywydau
Transforming Education, Transforming Lives